

Krúdy Gyula a dzsentriről

Mikszáth és Mórícz mellett Krúdy Gyula szentelt kiemelt figyelmet irodalmunkban annak a társadalmi rétegnek, melynek szerepe az 1848/49-es szabadságharc és az első világháború közötti, sokszor visszaálmodott, úgynevezett boldog békeidőben jelentős, és amelyet egyetlen szóval dzsentrinek keresztelt el a közmegegyezés. Főként a XX. század elején írt műveiben idézte meg a „nyíri csendet”, az álmodó Gaálok, a tunya Zathureczky s más ködalakok világát, a társadalmi és történelmi értelemben álló időt.

A Pál apostol levelei, ahonnan az alábbi idézett szöveg való, 1899-ben jelent meg folytatásokban a Művészvilág című folyóiratban. Kötetben azóta se látott napvilágot, pedig jobb sorsra érdemes regény; írója, a 21 éves Krúdy már teljes fegyverzetében mutatkozik meg az olvasók előtt. Ahogy más műveiben nem, úgy itt sem politizál a szerző: történeteket költ vagy visszaemlékezik rájuk, a mesélésnél nincsen magasabb rendű célja. Ezért olyan meglepő ez az itt közzétett regényrészlet, melyben tőle szokatlanul a dzsentrí életmódjáról, történetéről gondolkodik – írásban.

Teljes terjedelmében adom közre ezt a valóságos kis esszét, betűhíven. Ez a több mint kilencvenéves elmélkedés ma is élő, lélegző szöveg, nézőpontját nem érvénytelenítette semmilyen későbbi történelmi esemény, változás. Elgondolkodhatunk rajta, hátha igaza van írójának, s nem kell oly zordan ítélni a dzsentrí fölött, mint később tették azt szigorú tekintélyek. Egyáltalán: nem kell ítélni, ez nem az író dolga.

Kelecsényi László